

ΠΑΛΗΟΙ ΛΑΪΚΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΖΩΟΛΟΓΟΙ

ΕΝΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΤΕΡ ΓΥΜΝΑΣΙΟΣ

Στά χρόνια Κωνσταντίνου του Μονομάχου. Τιμόθεος ο Γαζάσιος πού εθεράπευε με τις χολές των ζώων. Θεραπευτής και ζωολόγος. Περιεργα ανέκδοτα του για τα ζώα. Η εκδικητική γκαμήλα και ο Άραπης. Πώς πιάνεται το έλαφι. Πώς τρώει ή βαινα τον άνθρωπο. Το τυρλοπόντικε. Ο αποτόμιος ίππος του Άριστοτέλους. Οι Ίνδικει έλέφαντες στο Βυζαντινό Ίππόδρομο. Το βιέλιο του Τιμόθεου, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ο Βυζαντιολογικό Συνέδριο των Άθηνών, πού ασχολήθηκε με πολλά και διάφορα—σοβαρά και άστεία ζητήματα—έλημθόντες έντελώς τους περιγραφίμους ζωολόγους των βυζαντινών χρόνων, μεταξή των όποιων πρωτεύει ο Τιμόθεος από τη Γάζα της Σαορίας, πού ήταν και θεραπευτής. Τόν Τιμόθεο τόν έγραφατήρισαν π α ρ α δ ο ξ ο λ ο γ ο ς. Μά ο Αδτοκράτωρ, Κωνσταντίνος ο Μονομάχος, εύρισκε ξξαιρητική ευχαρίστηση ν' άκούη τά περιεργα ζωολογικά του Ιστορήματα και διάταξε τους αδικούς γραμματείς του να τά αποθησαυρίζουν... Άργότερα δέ άλλος έστειμμένος τού Βυζαντινού, Κωνσταντίνος ο Πορφυρογέννητος, έσημάληρωσε τη συλλογή των ανέκδοτων αυτών. Άκούστε μερικά :

μάλιστα ότι, όταν έπερτε να κοιμηθί, ή γκαμήλα τόν ένκνιταξε λοξά. Ήταν φανερό λοιπόν ότι ή γκαμήλα έπεριμενε να τόν πάρη ο ύπνος για να τού κάνει κακό. Ο Άράπης καμώθηκε μιά νύχτα ότι κοιμάται, και γλιότρησε κροφά Ξξω από τό στρώμα. Βγήκε από τό τσαντήρι του και με τόν ίδιο τρόπο ξαναγύρισε, φέρνοντας ένα άσκι φοικοκωμένο μέ άερα, τό όποιο έβαλε στο κρεβάτι και τό σκέτασε. Αυτός κρύφτηκε κάτω από τό κρεβάτι, περιμένοντας να ιδή τί θα γίνει. Ή γκαμήλα πηλοιασε στο κρεβάτι, τράηξε με τά δόντια της τό σκέτασμα, έδρε τό άσκι και ή εκδικητική της μαγία την έτρέλλανε. Ξέσκισε λοιπόν τό άσκι, και από την άνακατήσι ο της, βγήκε από τό τσαντήρι και... αυτοκτόνησε, χιπιώντας τό κεφάλι της σε μιά χοιμαδιά! Άκούστε τώρα και μιά άλλη ιστορία για τό λιζο :

Τό λιζο ο Τιμόθεος τόν χαρακτηρίζει ως τό πιο άχόρταγο άπ' όλα τά θηρία. Άλλ' ή φύσις λέει, τόν τιμωρεί για την άδωραγία του, γιατί όταν παραφάη και πριστη ή κουλιά του, πριζεται και ή γλώσσα του και τόν πνίγει. Διηγείται επίσης, ότι άν ο λιζος προφτάση να ιδή πρώτος τόν άνθρωπο, τόν παίρνει τη μιλά, τόν χαλιέει, και τόν τρώει... Τό μίος του λιζου έναντιον τόν προβάτουν εινε τόσο μεγάλο, ώστε ούτε ο θάνατος δέν μπορεί να τόν ξξειμνισί. Άν τύχη δέ ποτέ σε μιά καθάρα πού έχει χορδές από έντερο προβάτου, ν' άνακατεθί και μιά χορδή από έντερο λιζου, θ' άκούσης τό Ξξηξ παράδοξο : Ή χορδή τού λιζου θα σιγοσθέγγεται κάτω τό άμωσο και δυσαρεστο στο άντι, ενώ ή χορδές τού προβάτου σπαλιώνε, σάν να φοβήθηκαν από την παρουσία του κακού γείτονα!

Όταν ο λιζος άρρωσθήκη και δέν έχει τί να φάη, τρώγει χώμα και συντηρείται! Για να σωθί κανείς άφροβα από τους λιζους άρκεί νάχη κραιμασιμένο στο λαμπο τόν ένα λιζόδοντο... Άν κραιμασις στο λαμπο τού άλόγου ένα δόντι λιζου, τό άλογο γίνεται γρήγορο σάν άστρατή... Άν θέλεις ν' άποκομήσης λιζο, πάρε στη φούχτα σου την άμοπαλίτη ένός μεγάλου βατράχου (φρίνου) και πηλοιασε τόν άφροβα. Ο λιζος θ' άποκομηθί.

Περιεργος επίσης εινε ο τρόπος για να ξεφύγη κανείς από τά σκυλιά. Άρκεί, λέει ο Τιμόθεος, να φροη παπουτίνα φταιγμένα από δέρμα βαινας. Τά σκυλιά νοιώθουν τη μυρωδιά της και λουφάζουν τρομαγμένα. Ούτε γαιγίζουν καν.

Για την βαινα διηγείται ο Τιμόθεος και τό Ξξηξ παράδοξο : Άν τύχη να κοιμάται σε καμιά στήγη σκυλι νύχτα με φεγγάρι, και ο λιοσιος τού σκυλιού πέρτει κάτω στη γή, τότε ή βαινα πού θα περδση από εκεί, άρκεί να πατήση τόν λιοσιο τού σκυλιού για να τό οίχη κάτω από τη στήγη και να τό καταπαράξη!... Τά σκυλιά όμως τό Ξξρονον αυτο και κροβόταν!...

Άν ή βαινα βοη άνθρωπο να κοιμάται στο ύπαιθρο, με φεγγάρι, σκονχρνε την σκά τού ανθρώπου με τό δική της. Και άν ιδή ότι ή σιχτή της σκά εινε μακρότερη, όρμα τόν άνθρωπο και τόν τρώγει, άλλωδώς φεύγει γιατί φοβάται ότι θα τη νικήση ο άνθρωπος πού έχει μεγαλύτερη άπ' αυτήν σκά!

Ήταν φανερό λοιπόν ότι ή γκαμήλα έπεριμενε να τόν πάρη ο ύπνος για να τού κάνει κακό. Ο Άράπης καμώθηκε μιά νύχτα ότι κοιμάται, και γλιότρησε κροφά Ξξω από τό στρώμα. Βγήκε από τό τσαντήρι του και με τόν ίδιο τρόπο ξαναγύρισε, φέρνοντας ένα άσκι φοικοκωμένο μέ άερα, τό όποιο έβαλε στο κρεβάτι και τό σκέτασε. Αυτός κρύφτηκε κάτω από τό κρεβάτι, περιμένοντας να ιδή τί θα γίνει. Ή γκαμήλα πηλοιασε στο κρεβάτι, τράηξε με τά δόντια της τό σκέτασμα, έδρε τό άσκι και ή εκδικητική της μαγία την έτρέλλανε. Ξέσκισε λοιπόν τό άσκι, και από την άνακατήσι ο της, βγήκε από τό τσαντήρι και... αυτοκτόνησε, χιπιώντας τό κεφάλι της σε μιά χοιμαδιά! Άκούστε τώρα και μιά άλλη ιστορία για τό λιζο :

Τό λιζο ο Τιμόθεος τόν χαρακτηρίζει ως τό πιο άχόρταγο άπ' όλα τά θηρία. Άλλ' ή φύσις λέει, τόν τιμωρεί για την άδωραγία του, γιατί όταν παραφάη και πριστη ή κουλιά του, πριζεται και ή γλώσσα του και τόν πνίγει. Διηγείται επίσης, ότι άν ο λιζος προφτάση να ιδή πρώτος τόν άνθρωπο, τόν παίρνει τη μιλά, τόν χαλιέει, και τόν τρώει... Τό μίος του λιζου έναντιον τόν προβάτουν εινε τόσο μεγάλο, ώστε ούτε ο θάνατος δέν μπορεί να τόν ξξειμνισί. Άν τύχη δέ ποτέ σε μιά καθάρα πού έχει χορδές από έντερο προβάτου, ν' άνακατεθί και μιά χορδή από έντερο λιζου, θ' άκούσης τό Ξξηξ παράδοξο : Ή χορδή τού λιζου θα σιγοσθέγγεται κάτω τό άμωσο και δυσαρεστο στο άντι, ενώ ή χορδές τού προβάτου σπαλιώνε, σάν να φοβήθηκαν από την παρουσία του κακού γείτονα!

Όταν ο λιζος άρρωσθήκη και δέν έχει τί να φάη, τρώγει χώμα και συντηρείται! Για να σωθί κανείς άφροβα από τους λιζους άρκεί νάχη κραιμασιμένο στο λαμπο τόν ένα λιζόδοντο... Άν κραιμασις στο λαμπο τού άλόγου ένα δόντι λιζου, τό άλογο γίνεται γρήγορο σάν άστρατή... Άν θέλεις ν' άποκομήσης λιζο, πάρε στη φούχτα σου την άμοπαλίτη ένός μεγάλου βατράχου (φρίνου) και πηλοιασε τόν άφροβα. Ο λιζος θ' άποκομηθί.

Περιεργος επίσης εινε ο τρόπος για να ξεφύγη κανείς από τά σκυλιά. Άρκεί, λέει ο Τιμόθεος, να φροη παπουτίνα φταιγμένα από δέρμα βαινας. Τά σκυλιά νοιώθουν τη μυρωδιά της και λουφάζουν τρομαγμένα. Ούτε γαιγίζουν καν.

Για την βαινα διηγείται ο Τιμόθεος και τό Ξξηξ παράδοξο : Άν τύχη να κοιμάται σε καμιά στήγη σκυλι νύχτα με φεγγάρι, και ο λιοσιος τού σκυλιού πέρτει κάτω στη γή, τότε ή βαινα πού θα περδση από εκεί, άρκεί να πατήση τόν λιοσιο τού σκυλιού για να τό οίχη κάτω από τη στήγη και να τό καταπαράξη!... Τά σκυλιά όμως τό Ξξρονον αυτο και κροβόταν!...

Άν ή βαινα βοη άνθρωπο να κοιμάται στο ύπαιθρο, με φεγγάρι, σκονχρνε την σκά τού ανθρώπου με τό δική της. Και άν ιδή ότι ή σιχτή της σκά εινε μακρότερη, όρμα τόν άνθρωπο και τόν τρώγει, άλλωδώς φεύγει γιατί φοβάται ότι θα τη νικήση ο άνθρωπος πού έχει μεγαλύτερη άπ' αυτήν σκά!

Ήταν φανερό λοιπόν ότι ή γκαμήλα έπεριμενε να τόν πάρη ο ύπνος για να τού κάνει κακό. Ο Άράπης καμώθηκε μιά νύχτα ότι κοιμάται, και γλιότρησε κροφά Ξξω από τό στρώμα. Βγήκε από τό τσαντήρι του και με τόν ίδιο τρόπο ξαναγύρισε, φέρνοντας ένα άσκι φοικοκωμένο μέ άερα, τό όποιο έβαλε στο κρεβάτι και τό σκέτασε. Αυτός κρύφτηκε κάτω από τό κρεβάτι, περιμένοντας να ιδή τί θα γίνει. Ή γκαμήλα πηλοιασε στο κρεβάτι, τράηξε με τά δόντια της τό σκέτασμα, έδρε τό άσκι και ή εκδικητική της μαγία την έτρέλλανε. Ξέσκισε λοιπόν τό άσκι, και από την άνακατήσι ο της, βγήκε από τό τσαντήρι και... αυτοκτόνησε, χιπιώντας τό κεφάλι της σε μιά χοιμαδιά! Άκούστε τώρα και μιά άλλη ιστορία για τό λιζο :

Τό λιζο ο Τιμόθεος τόν χαρακτηρίζει ως τό πιο άχόρταγο άπ' όλα τά θηρία. Άλλ' ή φύσις λέει, τόν τιμωρεί για την άδωραγία του, γιατί όταν παραφάη και πριστη ή κουλιά του, πριζεται και ή γλώσσα του και τόν πνίγει. Διηγείται επίσης, ότι άν ο λιζος προφτάση να ιδή πρώτος τόν άνθρωπο, τόν παίρνει τη μιλά, τόν χαλιέει, και τόν τρώει... Τό μίος του λιζου έναντιον τόν προβάτουν εινε τόσο μεγάλο, ώστε ούτε ο θάνατος δέν μπορεί να τόν ξξειμνισί. Άν τύχη δέ ποτέ σε μιά καθάρα πού έχει χορδές από έντερο προβάτου, ν' άνακατεθί και μιά χορδή από έντερο λιζου, θ' άκούσης τό Ξξηξ παράδοξο : Ή χορδή τού λιζου θα σιγοσθέγγεται κάτω τό άμωσο και δυσαρεστο στο άντι, ενώ ή χορδές τού προβάτου σπαλιώνε, σάν να φοβήθηκαν από την παρουσία του κακού γείτονα!

Όταν ο λιζος άρρωσθήκη και δέν έχει τί να φάη, τρώγει χώμα και συντηρείται! Για να σωθί κανείς άφροβα από τους λιζους άρκεί νάχη κραιμασιμένο στο λαμπο τόν ένα λιζόδοντο... Άν κραιμασις στο λαμπο τού άλόγου ένα δόντι λιζου, τό άλογο γίνεται γρήγορο σάν άστρατή... Άν θέλεις ν' άποκομήσης λιζο, πάρε στη φούχτα σου την άμοπαλίτη ένός μεγάλου βατράχου (φρίνου) και πηλοιασε τόν άφροβα. Ο λιζος θ' άποκομηθί.

Περιεργος επίσης εινε ο τρόπος για να ξεφύγη κανείς από τά σκυλιά. Άρκεί, λέει ο Τιμόθεος, να φροη παπουτίνα φταιγμένα από δέρμα βαινας. Τά σκυλιά νοιώθουν τη μυρωδιά της και λουφάζουν τρομαγμένα. Ούτε γαιγίζουν καν.

πος πού έχει μεγαλύτερη άπ' αυτήν σκά! Ο κινηγός πού θέλει να σκετιόη βαινα πρέπει να πάρη άπ' άριστερά της, γιατί από δεξιά εινε άδύνατο να την πετύχη.

Για τό κινήγημα των διαφορών άγριωμών, ο Βυζαντινός ζωολόγος διηγείται επίσης πρωτότυπους τρόπους. Για τό έλάφι, λέγει, ότι ο κινηγός τά έλάφια σκεπαζόντες τό σώμα τους με νεοκότους κλάδους δέντρων. Τό έλάφι πηλοιασε άνύπατο τό φυλοσκέπαστο κινηγό, νοιώθοντας ότι εινε δέντρο, άλλ' εκεί πού τεντώνει τό λαμπο να κόψη φύλλα, ο κινηγός της στέλνει ένα βέλος στο λαμπο και τό οίχνη νεκρό.

Ήσάντως οι χωρικοί της Βυζαντινής εποχής—κατά τόν Τιμόθεο—είχαν έπινοήσει τόν άκόλουθο τρόπο, για να πάνον τά καταστρεφτικά για τά σαπατά τους τυρλοπόντικα. Έβαζαν μέσα στις φωλιές τους, στη γή, κραιμυδία και πράσσα κοπανισμένα. Ή βαρεία μυρωδιά άνάγκασε τά τυρλοπόντικα να πεταχτούν Ξξω, τό φως τού ήλιού τά Ξξάλιξε, και οι χωρικοί τά έβαναν εθολα και τά σκότωναν.

Ή παρδάλις πάλιν άγαπούν τό κρασί. Λοιπόν οι χωρικοί έγέμναν λεκάνες με δυνατό κρασί και τις άφριναν Ξξεσκαστες στα δάση. Ή παρδάλις έβαναν, μεθύσαν, έστειραν σε βαθύ ύπνο και οι χωρικοί τις έβαναν, για τό όποιο γουναρκό τους.

Ο Τιμόθεος στην εποχή του ήταν και θεραπευτής, ένα είδος πάτερο Γυμνασιού, αλλά χωρίς τά βάρανα πού ετράφησε ο δημοφίλης καλόγηρος της Θεσσοου από τις άπαινωμένες άρχές και... τη ζήλεια των άνευ πελατείας διδασκόντων της Ίατρικής! Άπεναντίας, ήταν άγαπητός και στους άρχοντες της Βυζαντινής Πολιτείας και οι Αιτοκράτορες τόν έτίμησαν με τη φιλία τους.

Ήξερε να διηγείται άόμοια με χάρι. Ο πάτερο Τιμόθεος έθεόρεπε προ πάντων με ζωικά φάρμακα. Έλεγε ότι ή χολή της βαινας ώφελει τους λασχοντας από τά μάτια τους, ιδίως τό χεμυών... Ότι ή ποδάρο γαιτριετική ως Ξξηξ : "Έπαρε δάλωενα άρσενικήν, ρίψε την ζωντανήν μέσα της λεθθιον γεμάτον από λάδι, όπου να βράξη, και άψησέ την να γίνη ένας χυλός, και άλειψε με αυτόν τά πόδια σου έως τα γόνατα και θέλεις ιδείν θεραπειαν παντοίας νόσην".

Για τόν ι κ ς ε ρ ο —την κοινώς όνομαζομένη χ ο υ σ η—ο Τιμόθεος έλεγε ότι γαιτριετικά με... δάκρυα της ελαφου! Άλλά πού να βοη κανείς έλάφι να κλαίη, για να μαζέψη τό ευεργετικό για τόν άνθρωπο ικετερο δάκρυά του; Τό φάρμακο αυτό ο Τιμόθεος τό άνόμασε χ α λ δ α ν η ν ε λ ά φ ρ ε ι ο γ.

Για τό Ξ κ ζ ε μ α έσμοβούλιε άλειψη από χολή σκαντζόχηρα και κερι μέλισσας κίτρινο. Άνάγκη να σημειωθί, ότι μερικά από τά παραπάνω φάρμακα τ' άναφέρουν ότι μόνο ο Όπειανός και ο Πλίnius, αλλά και ο Γαληνός και αυτός ο Άριστοτέλης, δηλ. συγγραφείς σοβαροί.

Τό ιστορικό μέρος των διηγήσεων τού Βυζαντινού αυτού φροισοτήν εινε επίσης περιεργο. Είχε διαλλάσει και τους άρχαίους περί ζώων μύθους. Π. χ. για τις παρδάλις έλεγε ότι στην άρχαιοτάτη εποχή ήταν γυναικες, και παραμάνες τού Θεού Διονισου. Κάποτε όμως πού ο Πενθέης έκακομεταχειρίστηκε τό μικρό Διονισο και ή παραμάνες του, άγαυακτιμένες, παρακάλεσαν τό Δία να τις μεταμωρφώση σε θηρία. Ο Ζεύς άκουσε την ευχή τους, ή γυναικες γίνηκαν άφριες παρδάλις και καταπαράξαν τόν Πενθέα, τόν ιδριστή τού μικρού Θεού. Έμειναν όμως για πάντα θηρία.

Για τόν άσπάλαχο γράφει ότι ήταν ο Φινεύς, ο άποιος τάβαλε κάποτε με τόν Ήλιο. Θήμισος λοιπόν ο Ήλιος, τόν έχτιχησε στα μάτια μ' ένα μάτισο άχτιδες και τόν μσοστράβωσε. Από τότε ο Φινεύς γίνηκε τυρλοπόντικος και άγαπά τις σκετινές τριφές της γής.

Στη ζωολογική έπιστήμη ο Τιμόθεος ο Γαζάσιος έπρόσφερε άξια λόγου συμβολή : Έβόηθησε να γίνον γνωστά μερικά σπάνια ζώα, άσκήν άγνωστα στους άρχαιοτέρους, κυρίως στον Άριστοτέλη. Και άσκήν περιεργάμε έλά, πριτος αυτός. Και αυτό δέν εινε άνεξήγητο. Άς μη λημονομθε ότι ο Άριστοτέλης δέν είχε την εύκολία

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙ
"Σάν ηρώ ή ώρα ή όσπρηνη (κι' εν ή ζωή μου λίγη, πριν σφαλισθόν τα χείλη μου, πριν ή ψυχή μου φρομω) και πάει εκεί πού θα κριθί άπ' τόν Κριτή τού κόσμου, στα λόγια αυτά πού θα σου πώ γενοο πνευματικός μου.
"Όσοι μου κάνουν κακό κι' όσους μισούσα ως τάρταλος με μιάς τούσ χωρικό στην ύπαιθρο μου. Μόνο σ' έσέ την άπονη (πούνα άναψήσει τοσο, μόνο σ' έσέ συγχώρησι ποτέ μου δέν θα δώσω! ΤΕΝΥΣΣΟΗ

νά ιδή και νά μελετήσῃ τόσα εἶδη ζώων, ὅσα ὁ μεταγενέστερος Ρωμαϊκὸς καὶ Βυζαντινὸς κόσμος, χάρις στὴν παγκόσμια ἔκτασι τοῦ χρόνου καὶ τῶν συγκοινωνιῶν τῶν μέσων. Π. χ. ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε ἀκούσει ἀπὸ περιηγητῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ γιὰ τὸν ἱπποπόταμο—τὸν ἐποτάμιον ἴππον, ὅπως τὸν ὀνομάζει—ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχε ἰδεῖ τὸ ζῷο αὐτὸ τοῦ Νείλου. Ποῦν ἀργότερα, σὺν 52 μ. Χ. οἱ Ρωμαῖοι ἔφεραν στὴν Ῥώμην ἱπποπόταμους καὶ τοὺς εἶδειχαν στὰ πλήθη, κατὰ τὶς διάφορες γιορτῆς καὶ ἀγῶνες.

Ὁ Τιμόθεος περιγράφει μὲ πολλὴ ἀκριβεία ἕνα ζῷο ἄγνωστο στὸν Ἀριστοτέλη, τὴν καμηλοπάρδαλι. Ὁ Γαζαῖος ζωολόγος λέει ὅτι εἶδε τὸ ζῷο αὐτὸ στὴν πατρίδα του, ὅταν πέρασε ἀπὸ τὴ Γάζα ἕνας Ἰνδὸς ποῦ ἔφερε δύο καμηλοπάρδαλεις κ' ἕναν ἐλέφαντα στὴν Κωνσταντινούπολη, ὡς δῶρο στὸν Αὐτοκράτορα Ἀναστάσιο τὸν Δίκαιο. Ἀκόμη κ' ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου οἱ ἐλέφαντες ἦταν σπάνιο θέαμα γιὰ τοὺς Βυζαντινοὺς. Ὅταν τοῦ ἔστειλαν τοῦ αυτοκράτορος αὐτοῦ ἐλέφαντας λευκοῦ ἀπὸ τῆς Ἰνδίας, οἱ βασιλικὴ κληρικὴ ἐκάλεσαν μὲ τυμπανοφωνοῦσι τὸ λαὸ νὰ ἐξῆθι στὸν Ἱπποπόταμο νὰ ἰδῇ τὸ θᾶμα αὐτό. Ὁ Τιμόθεος περιγράφει τὸ λεοπαρδο, τὸν πᾶνθηρα, τὴν πάρδαλι, τὸ γινόκερο, τὸν ἀγαρῶ, τὸ βοῦβαλο, τὸ σουδοῦ, τὸν ἱπταγοῦ, τὴν σφίγγα καὶ ἄλλα ζῷα ἄγνωστα στὸν Ἀριστοτέλη καὶ τοὺς μεταγενέστερους ζωολόγους. Ὁ Τιμόθεος εἶνε ὁ πρῶτος συγγραφεὺς ποῦ ἀναφέρει τοὺς λεγόμενους α κ υ λ ο υ ς τ ο υ Ἰ Α γ ι ο υ Β ε ρ ο ν α ρ ο δ ο υ, τὰ τεράστια ἔκκενα καὶ πυκνόμαλλα σκυλιὰ, ποῦ ζοῦν στὰ Ἀλπικὰ βουνὰ καὶ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς φιλανθρώπων μοναχοῦς τοῦ Ἁγίου Βερνάνδου γιὰ ν' ἀνακαλύπτουν μέσα στὰ χιόνια τοὺς παραπλανημένους ὀρειβάτας καὶ γιὰ τοὺς φέροντι τῆς πρώτης βοήθειας, μὲ τὴν ἐξοχὴ τοῦ ἀναπνοῆς καὶ τὸ κοινὰ ποῦ ἰσχυρὰ μέσα στὸ κλιμακῆ καὶ κρηματὰ ἀπὸ τὸ λαοῦ τοῦ. Ὁ Τιμόθεος ὀνομάζει τοὺς σκύλους αὐτοὺς ἀ ρ κ τ ο κ ν α ς, δηλ. ἀρκουδοσκύλους, γιὰτι ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε γεννήματα ἀρκουδῶν καὶ σκύλων!

Ἡ γνώμη αὐτὴ τοῦ Βυζαντινοῦ ζωολόγου εἶνε ἀσέβεια, ὅπως ἄλλοστε καὶ τὰ περισσότερα γινωσκόμενα του. Ἀδιάρκο ὅμως. Ὁ ἀνθρωπος ὅμως εἶχε διάθεσι νὰ τὰ ἐξηγήσῃ ὅλα. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Τιμοθέου, σὲ στίχους, ἔχει τὸν ἀκόλουθο τίτλο: *Περὶ ζῶων τετραπόδων θηρίων τῶν παρ' Ἰνδοῖς καὶ Ἀραβίαι καὶ Αἰγυπτίους, καὶ ὅσα τρέφει ἡ Διὸς καὶ περὶ ὀρνέων ζῶων τε καὶ ἀλλοκτόνων καὶ φρεων.*

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ο ΒΛΑΚΑΣ

Μία φορὰ ἦταν ἕνας βλάκας. Ζούσε γιὰ πολὴν καιρὸ φρονξὸς κ' εὐχαριστήσιμος, ὥσπου μία μέρα ἔφτασε ὅς τ' αὐτὰ καὶ τὸ λόγος ποῦ ὁ κόσμος τὸν ἔπαινε γιὰ κοντὸ καὶ ἀμάλιο ἀνθρώπο.

Τότε ὁ βλάκας στενωχωρήθηκε κατάκαρδα κ' ἀτάνω στὴ λήθη τοῦ ἄρχισ νὰ συλλογίζεται μὲ τὴ τρόπο θὰ μποροῦσε νὰ κλεισθὶ νὰ στήματα ποῦ τὸν κατηγοροῦσαν.

Ἐξαφάν μ' ἔμπνευσι φρόσις τὸ ἄδειο του κεφάλι καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ τὴν ἔβαλε σὲ πρᾶξι. Βγαίνοντας ἔξω στὸ δρόμο ἀνάμειξε ἕνα γινωμῖο του, ὁ ὅποιος τοῦ μίλησε ἐγκωμιστικὰ γιὰ κάποιον περιφάνη ζωγράφου.

— Πᾶνε, καμῖνέ! τοῦ εἶπε ἀπάντοι ὁ βλάκας. Ὁ ζωγράφος σου αὐτὸς ἔχασε ἀπὸ καιρὸ κάθε ἐκτίμησι. Δὲν τὸ ξέρεις; Ἄ, δὲν περιμένα τέτοιον πρᾶγμα ἀπὸ σένα! Εἶσαι πολὸ πίσω στὸ ζήτημα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀντιλήψεως...

Ὁ ἄλλος ἐταράχθηκε κάπως κ' ἀναγκάστηκε νὰ δώσῃ δίκιο στὸ βλάκα.

— Σήμερα διάβασα ἕνα λαμπρὸ βιβλίον, εἶπε παραπέρα στὸ βλάκα ἕνας ἄλλος γινωμῖος του.

— Μὰ δὲν κοκκινίζει πού λές τέτοιον πρᾶγμα; τοῦ παρατήρησε αὐτὸς. Τὸ βιβλίον ποῦ μοῦ λές εἶνε μὴ μουντζούρα καὶ τίποτε παραπάνω. Δὲν τὸ ξέρεις; Ἄ, εἶσαι πολὸ πίσω στὸ ζήτημα τῆς φιλολογικῆς ἀντιλήψεως...

Ὁ γινωμῖος τοῦ βλάκα ταράχθηκε καὶ συμφώνησε κ' αὐτὸς μαζὺ του.

— Ὁ φίλος μου Α. εἶνε λαμπρὸς ἀνθρωπος, εἶπε παρέκει στὸ βλάκα ἕνας τρίτος γινωμῖος του. Ἐχει καλὴ καρδιά κ' εὐγενική ψυχή.

— Τί λές ἐκεῖ; τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ βλάκας. Ὁ φίλος σου δὲν εἶνε παρὰ ἕνας πρώτης τάξεως κατεργάρης κ' ἔχει ληστέφει ὄλους τοὺς συγγενεῖς του. Ἄ, εἶσαι πολὸ πίσω στὸ ζήτημα τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, φίλε μου.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτὰ ἀναγκάστηκε κ' ἐκείνους νὰ δώσῃ δίκιο στὸ βλάκα.

Ἐτσι, ἂν τυχὸν ἐπαυνοῦσαν κανέναν μπροστὰ στὸ βλάκα, αὐτὸς ἀπάντοιος σ' ὄλους μὲ τὰ ἴδια στερεότυπα λόγια ποῦ ἔκαναν βαιεῖα ἐντύπωση.

— Τί μαλιὰ! ἔλεγαν παιὰ ὄλοι γι' αὐτόν.

— Τί ἔξιννάδα!

— Τί κεφάλι!

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι σὲ λίγον καιρὸ κάποιον καθημερινὸ φύλλο κυκλοφορίας ἀνέθεσε στὸ βλάκα τὴν στήλη τῆς κριτικῆς καὶ σήμερα ὁ βλάκας ἔχινε ὁ φόβος καὶ τρόμος τῶν νέων συγγραφεῶν!...

IBAN TOYPIKENTEO

ANEKDOTA ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ, ΠΑΤΡΟΣ

Πῶς ἐργαζότανε ὁ Δουμάς. Ἀληθινὸς χαλκέντερος. Ἡ ἐξαφάνισις του. Ἡ περιπέτεις ἐνὸς δράματος. Πῶς ἔγραψε ἢ «Νεότης τοῦ Λουδεβίκου ΙΔ'». Ὅπου ἐπεμβαίνει ἡ λογοκρισία. Τρεῖς δράματα σὲ δύο—τρεις βερσιόμαδες!... Τὶ διηγείται γιὰ τὸ Δουμά ἕνας φίλος του. Τὶ ἔτριξε ἕλη νύχτα.... Ὁ Καλοκάγαθος συγγραφεὺς, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς πατήρ, ὁ ἐνδοξὸς αὐτὸς μυθιστοριογράφος τῆς Γαλλίας, ἦταν ὡς γνωστὸν πολυγραφώτατος.

Ὅταν ἔπαινε στὰ χεῖρα του τὴν πένα, δὲν τὴν ἄρινε παιὰ παρὸ ὅταν τελειῶνε ὁλόκληρο τὸ κομμάτι. Ποτὲ δὲν σταματοῦσε γιὰ νὰ σκεφτῆ καὶ ποτὲ δὲν ἄλλαζε μὴ φράσι ποῦ τὴν εἶχε γράφει.

Ὅταν ἔγραφε ἔργα χωρὶς ἀξιώσεις, ὅπως δράματα γιὰ δευτερεύοντα θεάτρα κ.τ.λ., δὲν τὰ ἐνανδιόβαζε, ἀλλὰ τὴν ἄρινε ὅπως τὰ εἶνε πρωτογράψει, καὶ τὸ χειρότερο, τὰ τελειῶνε μέσα σὲ τέσσερες-πέντε μέρες.

Ὅταν ὅμως ἐβρισκε κανένα καλὸ θέμα καὶ ἤθελε νὰ τὸ ἐπεξεργαστῆ μὲ τὴν ἡσυχία του, γινόταν ἄφαντος γιὰ κάμποσες μέρες ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ κατέφευγε συνήθως σὲ κανένα χωριὸ τῶν περιχώρων.

— Εἶμαι σὴν τὴν κόττα, ἔλεγε. Ζητᾶ μέρους γιὰ νὰ κλωσίσσω!...

Ὁ Δουμάς εἶχε καταπληκτικὴ διαύγεια πνεύματος. Ἀκόμα καὶ τὴ νύχτα ποῦ κοιμόταν, ἡ φαντασία του δούλευε καὶ πλανιόταν στὶς χώρας τοῦ ὄνειρου.

Τὴν ὑπόθεσι ἐνὸς δράματός του, τῆς «Νεότητος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'», τὴ συνέλαβε μὴ νύχτα ποῦ ἦταν προσκαλεσμένος μὲ τὴν κῆρη του καὶ μὲ μικροὺς φίλους του στὸ γάμο ἐνὸς ὑπέρχου.

Μόλις γύρισε ὕστερα ἀπὸ τὸ συμπόσιον στὸ σπίτι του, συναρμολῶντες προχείως τὰ μέρη τοῦ δράματός καὶ κατέγραψε τῆς διάφορες σκηνῆς κατὰ τὸ πρῶτο τῆς ἐπομένης μέρα σὲ μισή ὥρα.

Ἐπειτα ἐξαφανίστηκε στὰ περιχώρα γιὰ νὰ τὸ συμπληρώσῃ, καὶ μετὰ ἔξη μέρες τὸ ἔργο ἦταν ἔτοιμο καὶ ἐδόθη γιὰ νὰ διαβαστῆ ἀπὸ τὴν εἰδικὴ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου.

***

Ἀλλὰ ἡ ἱστορία τοῦ ἔργου αὐτοῦ τοῦ Δουμά δὲν σταματᾶ ἐδῶ. Μόλις ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου ἐδῆλωσε πὸς τὸ ἔργο ἦταν καλὸ καὶ θὰ παιζόταν, ὁ Δουμάς τηλεγράφησε ἀπὸ τὸ Παρίσι στὴν θυγατέρα του Μαρία νὰ γλιενοκόπη ἐπὶ τῆ εὐκαιρία αὐτῆ, μαζὺ μὲ τοὺς φίλους τῶν.

Ἡ δις Δουμὰ, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ μάζεψε τότε ὄλους φίλους εἶχε στὶς Βρυξέλλες ὅπου ἔμενε καὶ βγήκε μαζὺ τῶν στὸ πεδίο τοῦ Βατερλώ γιὰ νὰ διασκεδάσουν. Φυσικὰ τὰ ἔξωδα τοῦ πολυδάπανου αὐτοῦ γλιενοπιοῦ τὰ πλήρωσε ὁ Δουμάς.

Ἡ ἐπιτροπὴ ὅμως τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου ἀργότερα, ὅταν οἱ ῥόλοι τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶχαν μοιραστῆ καὶ ἡ εἰδικῆ σκολῆ τῶν ἡθοποιῶν εἶχαν παραγγελλεῖ, τὰ βόηκε σκούρα μὲ τὴ λογοκρισία, ἡ ὁποία νομίζοντας ὅτι τὸ ἔργο περιεῖχε ὑπαινυμῶδες κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, ἀπαγόρευσε τὴν παράστασι του.

— Καὶ τώρα; ἀναφώνησε ἀπελπισμένος ὁ διεθυντῆς τοῦ θεάτρου, τί θὰ γίνουμε;

— Μὴ στενωχωριόστε, ἀποκρίθηκε ὁ Δουμάς. Θὰ σᾶς δώσω ἕνα ἄλλο ἔργο, στὸ ὁποῖο θὰ χρησιμοποιήσετε τῆς σκολῆς ποῦ φτιάσατε.

Καὶ πράγματι, ὕστερα ἀπὸ πέντε μέρες ὁ γονιμῶτατος συγγραφεὺς εἶχε σκαφῶσι νέο ἔργο, τὴ «Νεότητι τοῦ Ρισελιῆ», τὸ ὁποῖο ὅμως ἀπαγορεύτηκε ἀπὸ τὴ λογοκρισία γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους.

Ἄλλ' ὁ ἀκαταπόνητος Δουμάς δὲν ἐνόουσιε νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὑστερα ἀπὸ ἄλλες πέντ' ἔξη μέρες εἶχε ἔτοιμο ἕνα νέο ἔργο, τὴ «Νεότητι τοῦ Λωῆν». Κι' αὐτὸ ὅμως στάθηκε κακορῶζικο καὶ δὲν παρεστάθη. Τὸ γεγονός ὁμοσφύρισε εἶνε ὅτι, ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς μέσα σ' ἕνα ἐικοσάχρονο ἐνεπνευστῆ καὶ ἔγραψε τρεῖς μεγάλα πεντάπρακτα δράματα!...

***

Ἰδοῦ τώρα τὶ διηγείται γιὰ τὸ Δουμὰ κάποιος φίλος του, ὁ ὁποῖος φιλοξενήθηκε ἐπὶ ἕνα διάστημα στὸ σπίτι του:

Ἐπὶ ἕνα καμῖα φορὰ εὐχάινε νὰ ξυπνήσῃ τὴ νύχτα, γράφει ὁ φίλος του συγγραφεὺς, ἀκούω ἕνα κρότο ἔλαφρο, συνεχῆ καὶ μονότονον, ὁ ὅποιος ἔπαινε κατὰ διαλείμματα καὶ συνεχίζονταν ἐκ νέου. Στὴν ἀρχὴ ἀνισχύρησα, ἀλλὰ δὲν ἄργησα νὰ ἐξακμωθῶσι ὅτι ἦταν... τὸ τρίξιμο τῆς πέννας τοῦ μυθιστοριογράφου!

Ἐπολλῆς φορῆς, τὸ χεῖμα, περπατοῦσε μὲ ξέσκιο κεφάλι στὸν κῆρη του, ἔχοντας τὸ ποικίμο σὲ ἀνοιχτὸ μπροστὰ στὸ στήθος.

Ἐπειτα ἔμπαινε γιὰ λίγες στιγμῆς μέσα στὸ κιάκι ὅπου εἶχε τὴ βιβλιοθήκη του καὶ σὲ λίγο γύριζε σὲ γραφεῖο του γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴ δουλειὰ του, ἀφίρνοντας τῆς κιάκιδες τοῦ χιονιοῦ νὰ κλύωνται ὄμως τῶν ἀπάνω στὰ σπουδὰ μαλλιὰ του καὶ στὸν πλατεῖσις ὄμουσ τοῦ!..

